

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet:	Arheologija zgodnjega srednjega veka
Course title:	Archaeology of early medieval period

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Primerjalni študij idej in kultur, doktorski študij 3. stopnje	Tisočletja med Jadranom in Podonavjem	Brez letnika	/
Comparative studies of ideas and cultures, doctoral study 3 rd level	Millenia between the Adriatic and the Danube	Not specified	/

Vrsta predmeta / Course type: splošno izbirni / general elective

Univerzitetna koda predmeta / University course code: 83

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Vaje Tutorial	Klinične vaje work	Druge oblike študija	Samost. delo Individ. work	ECTS
60	30				90	6

Nosilec predmeta / Lecturer: Doc. dr. Benjamin Štular

Jeziki / Languages: Predavanja / Lectures: slovenščina, angleščina / Slovenian, English
 Vaje / Tutorial: /

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

Ni posebnih pogojev.

Prerequisites:

None required.

Vsebina:

Stanje raziskav zgodnesrednjeveške materialne kulture med Donavo in severnim Jadranom:

- upravno-politična zgodovina,
- etnogeneza Slovanov in Vlahov,
- tipokronologija nakitnih predmetov,
- tipokronologija lončenine,
- tafonomija najdb (naselbine in grobišča),
- artefaktna obravnava najdišč in pokrajine.

Delo s podatkovnimi zbirkami in osnove analize podatkov s spletnimi in pisarniškimi digitalnimi orodji:

- osnove informacijske analize,
- strukturiranje podatkovne zbirke,
- strategija iskalnih izrazov,
- izdelava analitičnih orodij po meri.

Content (Syllabus outline):

Current research in the region between the Danube and northern Adriatic:

- political history,
- ethnogenesis of the Slavs and the indigenous Vlach population,
- typo-chronology of the jewelry,
- typo-chronology of the pottery,
- taphonomy (settlements and cemeteries),
- analysis of sites and landscapes as an artefact.

Working with relevant databases, analytical web-tools and digital-office-tools:

- basics of data analysis,
- structuring a database,
- use of search engines,
- ad hoc analytical tools.

Temeljni literatura in viri / Readings:

- Pregled opredelitev pojma zgodnji srednji vek:
- MIRNIK PREZELJ, Irena 1998, Slovenska zgodnesrednjeveška arheologija med preteklostjo in sedanjostjo – pogled z "Zahoda". – Arheološki vestnik 49, 361 – 381. (Slovene Early Medieval

Archaeology between the Past and Present – View from the West)

- Pregledni model razvoja Slovanov:
- PLETERSKI, Andrej 2013, Etnogeneza Slavena – metode i proces. – Starohrvatska prosvjeta, s. 3, sv. 40, str. 7-32.
- Pomembnejše objave arheoloških najdišč
- EICHERT, Stefan 2010, Die frühmittelalterlichen Funde aus dem Kirchenfriedhof von St. Peter. – Beiträge zur Kulturgeschichte Oberkärntens Band 6, Sterben in St. Peter (Karpf Kurt, Meyer Therese – editors), Spittal an der Drau, 149-191.
- EICHERT, Stefan 2010, Die frühmittelalterlichen Grabfunde Kärntens. Die materielle Kultur Karantaniens anhand der Grabfunde vom Ende der Spätantike bis ins 11. Jahrhundert. – Aus Forschung und Kunst 37, Klagenfurt.
- EICHERT, Stefan, ROGL Christine, Katalog der Gräber und Kleinfunde. – Beiträge zur Kulturgeschichte Oberkärntens Band 6, Sterben in St. Peter (Karpf Kurt, Meyer Therese – editors), Spittal an der Drau, 195-286.
- FRIESINGER, Herwig 1974, Studien zur Archäologie der Slawen in Niederösterreich. – Mitteilungen der prähistorischen Kommission 15-16, Wien 1971-74.
- FRIESINGER, Herwig 1977, Fabrizii Susanne., Reuer Egon, Studien zur Archäologie der Slawen in Niederösterreich (Die Skelette aus dem frühmittelalterlichen Gräberfeld von Pitten, p. B. Niederösterreich). – Mitteilungen der Prähistorischen Kommission 17-18, Wien 1975-77.
- KOROŠEC, Josip 1950, Staroslovansko grobišče na Ptujskem gradu. – Dela 1. razreda SAZU 1, Ljubljana.
- KOROŠEC, Paola 1979, Zgodnjerednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov. – Dela 1. razreda SAZU 22.
- KOROŠEC, Paola 1999, Nekropola na Ptujskem gradu, turnirski prostor. – Ptuj.
- OBENAU, Martin 2010, Arpadenzeitliche Gräberfelder und Grabfunde des 10. bis 12. Jahrhunderts in Österreich. Fundmaterialien des Burgenländischen und Niederösterreichischen Landesmuseums. – Wissenschaftliche Arbeiten aus Burgenland 135, Eisenstadt.
- PLETERSKI, Andrej – Belak, Mateja – ŠTULAR, Benjamin (uredniki). Izkopavanja srednjeveškega in zgodnjenovoveškega grobišča pri Župni cerkvi v Kranju v letih 1964-1970 = Excavations of Medieval and Post-Medieval cemetery at the Župna cerkev in Kranj, (Opera Instituti archaeologici Sloveniae, 35, 1), (Zbirka Grobišča Župna cerkev v Kranju, 1). Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo: Založba ZRC, 2016. ISBN 978-961-254-973-2. <http://zalozba.zrc-sazu.si/p/1264>.
- PLETERSKI, Andrej, BELAK, Mateja. Grobovi s Puščave nad Starim trgom pri Slovenj Gradcu. Arheološki vestnik, ISSN 0570-8966, 2002, letn. 53, str. 233-300.
- SAGADIN, Milan 1988, Kranj – križišče Iskra (nekropola iz časa preseljevanja ljudstev in staroslovanskega obdobja). – Katalogi in monografije 24, Ljubljana.
- SVOLJŠAK, Drago – KNIFIC, Timotej 1976, Vipavska dolina. – Situla 17, Ljubljana – Nova Gorica.
- TOVORNIK, Vlasta 1980, Das Gräberfeld der Karantanisch-Köttlacher Kulturgruppe auf dem Georgenberg bei Micheldorf, Pol. Bezirk Kirchdorf/Krems. – Baiern und Slawen in Oberösterreich, Linz, 81-132.
- TOVORNIK, Vlasta 1985, Die frühmittelalterlichen Gräberfelder von Gusen und Auhof bei Perg in Oberösterreich. Teil I: Gusen. – Archaeologia Austriaca 69, 165-214.
- TOVORNIK, Vlasta 1986, Die frühmittelalterlichen Gräberfelder von Gusen und Auhof bei Perg in Oberösterreich. Teil II: Auhof. – Archaeologia Austriaca 70, 413-483.
- VALIČ, Andrej 1964, Staroslovansko grobišče na Blejskem gradu. – Situla 7, Ljubljana.
- VALIČ, Andrej 1969, Staroslovansko grobišče "Na Sedlu" pod Blejskim gradom. – Arheološki

vestnik 20, 218-238.

- ŠTULAR, B. (ur./ed.) 2020, Srednjeveški Blejski otok v arheoloških virih = Medieval archaeology of Bled Island. Opera Instituti archaeologici Sloveniae 42, Ljubljana.
- Tipokronologija in metode
- CHRISTLEIN, Rainer 1966, Das alamannische Reihengräberfeld von Marktoberdorf im Allgäu. – Materialhefte zur Bayerischen Vorgeschichte. Heft 21. Kallmünz/Opf.
- EICHERT, Stefan 2012, Frühmittelalterliche Strukturen im Ostalpenraum. Studien zur Geschichte und Archäologie Karantaniens. – Aus Forschung und Kunst 39, Klagenfurt.
- FREEDEN, Uta von 1979, Untersuchungen zu merowingerzeitlichen Ohringen bei den Alamannen. – Bericht der Römisch-Germanischen Kommission. Band 60, 227-441.
- FREEDEN, Uta von, WIECZOREK, Alfried (izdajatelj) 1997, Perlen. Archäologie, Techniken, Analysen. Akten des Internationalen Perlensymposiums in Mannheim vom 11. bis 14. November 1994. – Römisch-Germanische Kommission. Kolloquien zur Vor- und Frühgeschichte. Band 1. Bonn.
- GARAM, Eva 2001, Funde byzantinischer Herkunft in der Awarenzeit von Ende des 6. Bis zum Ende des 7. Jahrhunderts. – Monumenta Avarorum Archaeologica 5, Budapest.
- GEIBIG Alfred 1991, Beiträge zur morphologischen Entwicklung des Schwertes im Mittelalter. – Offa-Bücher 71, Neumünster.
- GIESLER, Jochen 1980, Zur Archäologie des Ostalpenraumes von 8. bis 11. Jahrhundert. – Archäologisches Korrespondenzblatt 10/1, Mainz am Rhein, 85 – 98.
- GIESLER, Jochen 1981, Untersuchungen zur Chronologie der Bijelo Brdo Kultur. – Praehistorische Zeitschrift 56/1, Berlin.
- GOßLER, Norbert 1999, Untersuchungen zur Formenkunde und Chronologie mittelalterlichen Stachelsporen in Deutschland (10.-14. Jahrhundert). – Bericht der Römisch-Germanischen Kommission 79, 479-663.
- HASELOFF, Günter 1979, Kunststile des Frühen Mittelalters.
- Klasifikacija in datiranje gradiva t.i. "Bijelobrdske kulture".
- KNIFIC, Timotej 1974, Horizontalna stratigrafija grobišča Bled-Pristava II. – Situla 14/15, 315 – 326.
- LENARTSON, Monika 1997/1998, Karolingische Metallarbeiten mit Pflanzenornamentik. – Offa 54/55, 431-619.
- LOSERT, Hans, PLETESKI, Andrej 2003, Altenerding in Oberbayern: Struktur des frühmittelalterlichen Gräberfeldes und "Ethnogenese" der Bajuwaren. Berlin. – Scrpvaz-Verlag; Založba ZRC, Berlin – Bamberg – Ljubljana.
- MARTIN, Max 1989, Bemerkungen zur chronologischen Gliederung der frühen Merowingerzeit. – Germania. Jahrgang 67,,: 121-141.
- MENGHIN, Wilfried 1983, Das Schwert im Frühen Mittelalter. – Wissenschaftliche Beibände zum Anzeiger des Germanischen Nationalmuseums. Band 1. Stuttgart.
- PERIN, Patrick 1980, La datation des tombes mérovingiennes (Historique-Méthodes-Applications). – Hautes Études médiévales et modernes 39, Geneve.
- PLETESKI, Andrej 1982, Časovna izpovednost plastovitosti staroslovanskega grobišča Sedlo na Blejskem gradu. – Arheološki vestnik 33, 134 – 150.
- PLETESKI, Andrej 1990, Staroslovansko grobišče na Sandrovi polici v Predtrgu pri Radovljici. – Arheološki vestnik 41, 64 – 97.
- PLETESKI, Andrej 2013, Korak v kronologijo zgodnesrednjeveškega naglavnega nakita vzhodnih Alp = A step towards the chronology of early medieval head ornaments in the Eastern Alps. – Arheološki vestnik 64, 299-334.

- PÖLLATH, Ralph 2002, Karolingerzeitliche Gräberfelder in Nordostbayern. – München.
- RETTNER, Arno 1997, Sporen der Älteren Merowingerzeit. – Germania 75, 133-157.
- SASSE, Barbara, THEUNE, Claudia 1996, Perlen als Leittypen der Merowingerzeit. – Germania 74/1, 187- 231.
- STEUER, Heiko 1977, Bemerkungen zur Chronologie der Merowingerzeit. – Studien zur Sachsenforschung 1, 379-402.
- SZAMEIT, Erik 1986, Karolingerzeitliche Waffenfunde aus Österreich. Teil I: Die Schwerter. – Archaeologia Austriaca 70, Wien, 385 – 399.
- SZAMEIT, Erik 1988, Karolingerzeitliche Waffenfunde aus Österreich. Teil II: Die Saxe und Lanzenspitzen. – Archaeologia Austriaca 71, Wien, 155 – 171.
- SZAMEIT, Erik 1991, Anmerkungen zur Chronologie des 8.-9. Jahrhunderts im Ostalpenraum. – Zalai Muzeum 3, Zalaegerszeg, 73 – 79.
- WACHOWSKI, Krzysztof 1986-1987, Merowingische und karolingische Sporen auf dem Kontinent. – Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters 14-15, 49-79.
- WERNARD, Jo 1998, “Hic scramasaxi loquuntur”. Typologisch-chronologische Studie zum einschneidigen Schwert der Merowingerzeit in Süddeutschland. – Germania 76/2, 747-787.
- ŽAK, Jan, MAČKOWIAK-KOTKOWSKA, Lidia 1988, Studia nad uzbromieniem srodkowoeuropejskim VI-X wieku. Studien zur mitteleuropäischen Bewaffnung des 6.-10. Jahrhunderts. – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Seria Archeologia 31, Poznań.
- Vsakdanje življenje
- PLETERSKI, Andrej 1987, Sebenjski zaklad. – Arheološki vestnik 38, 237 – 330.
- PLETERSKI, Andrej 2008, Kuhinjska kultura v zgodnjem srednjem veku.. – Ljubljana.
- PLETERSKI, Andrej 2013, The invisible Slavs: Župa Bled in the prehistoric Early Middle Ages, (Opera Instituti archaeologici Sloveniae, 28). Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU, Založba ZRC, 2013. 199 str., ilustr. ISBN 978-961-254-440-9. ISBN 978-961-254-608-3. http://iza2.zrc-sazu.si/sites/default/files/opera_28_2013_invisible_slavs.pdf

Cilji in kompetence:

Vsako arheološko obdobje ima svoje značilnosti, zato se bodo študenti in študentke pri predmetu arheologija zgodnjega srednjega veka seznanili s tistimi arheološkimi viri, ključnimi vprašanji in sodobnimi metodami raziskovalnega dela, ki so značilni za arheologijo zgodnjega srednjega veka. Gre za čas prihoda Slovanov v Zahodno Evropo, ki v svojstvenem sožitju s staroselci vzpostavi poselitveno, jezikovno in kulturno kontinuiteto, ki traja do danes. To daje metodološko možnost proučevanja, kakršne starejša arheološka obdobja v našem prostoru nimajo.

Najpomembnejši skupini zgodnesrednjeveških drobnih arheoloških najdb sta nakit in lončenina, metodološki poudarek raziskav pa je na odnosu izpovednost materialne kulture – arheološki kontekst – arheološka interpretacija in na relevantnih metodah digitalne arheologije.

Objectives and competences:

The study of each archaeological field has its own characteristics. Therefore, this study is focused on selected archaeological sources, scientific questions and methods that are of key importance for of archaeology of the early medieval period. Early medieval period was the time when the Slavs migrated into the Western Europe. Upon arrival the Slavs and indigenous populations co-created a specific settlement, linguistic and cultural identity that persists into modern times. This particularity enables the use of methods that are not available for older archaeological periods.

The most important artefacts of the period are jewelry and pottery and the methodological emphasis is on the material culture-archaeological context-archaeological interpretation relationship.

The students will be acquainted with the methods of artefact analyses – predominantly of

Študentke in študentje se bodo seznanili s poglobljenimi metodami raziskovanja drobnih arheoloških najdb – predvsem nakita in lončenine – v arheoloških kontekstih. Pri tem bodo obvladali stanje raziskav zgodnesrednjeveške materialne kulture med Donavo in severnim Jadranom ter delo s podatkovnimi zbirkami in osnove analize podatkov s spletnimi in pisarniškimi digitalnimi orodji.

jewelry and pottery – in archaeological context. At the same time the students will be familiarized with the current research in the region between the Danube and northern Adriatic as well as with the use of relevant databases, analytical web-tools and digital-office-tools.

Predvideni študijski rezultati:

Predvideni študijski rezultat je samostojna pisna naloga v obliki znanstvenega članka.

Intended learning outcomes:

Intended learning outcome is a written paper in the form of a scientific article.

Metode poučevanja in učenja:

Oblike dela:

- Frontalna oblika poučevanja
- Delo v manjših skupinah oz. v dvojicah
- Samostojno delo študentov
- e-izobraževanje

Metode (načini) dela:

- Razlaga
- Razgovor/ diskusija/debata
- Delo z besedilom
- Proučevanje primera
- Igra vlog
- Druge vrste nastopov študentov
- Reševanje nalog
- "Terenske vaje" (npr. obiski podjetij)
- Vključevanje gostov iz prakse

Learning and teaching methods:

Types of learning/teaching:

- Frontal teaching
- Work in smaller groups or pair work
- Independent students work
- e-learning

Teaching methods:

- Explanation
- Conversation/discussion/debate
- Work with texts
- Case studies
- Roleplay
- Different presentation
- Solving exercises
- Field work (e.g. company visits)
- Inviting guests from companies

Načini ocenjevanja:

Krajši pisni izdelki
Daljši pisni izdelki
Javni nastop ali predstavitev
Končno ocenjevanje (pisni/ustni izpit)
Drugo

Delež (v %) /
Weight (in %)

70
20
10

Assessment:

Short written assignments
Long written assignments
Presentations
Final examination (written/oral)
Other

Reference nosilca / Lecturer's references:

- ŠTULAR, Benjamin, Srednjeveški Blejski otok v arheoloških virih = Medieval Archaeology of Bled Island (Opera Instituti archaeologici Sloveniae, 42). Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU: ZRC Publishing.
- ŠTULAR, Benjamin, EICHERT, Stephan, Hilltop sites with Early Medieval military finds in Eastern Alpine Area. Reverse engineering of predictive modelling. In: K. Winckler, M. Diesenberger, S. Eichert (eds.), Der Ostalpenraum Im Frühmittelalter --Herrschaftsstrukturen, Raumorganisation Und Archäologisch-Historischer Vergleich, Wien, 233-251. Comment: new

methods in the field of GIS in archaeology. Preprint: http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Stular/2019_Stular_Preprint.pdf

- ŠTULAR, Benjamin, One phenomena or many? Considerations on the role of selected sites in Slovenia: Na Bleku, Mali grad, and Gradišče above Bašelj. In: K. Winckler, M. Diesenberger, S. Eichert (eds.), Der Ostalpenraum Im Frühmittelalter --Herrschaftsstrukturen, Raumorganisation Und Archäologisch-Historischer Vergleich, Wien, 215-232. Comment: aLiDAR is integrated into a research of Early Medieval site. Preprint: http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Stular/2019_Stular_Preprint.pdf
- ŠTULAR, Benjamin, ŠTUHEC, Seta 2015. 3D archaeology: early Medieval earrings from Kranj. iTunes, ZRC Publishing, Ljubljana. Comment: scientific monograph book is exploring the publishing format for 3D data. Preprint: http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Stular/3D_Archaeology_master.pdf
- ŠTULAR, Benjamin (ed.), (authors: Štular, Benjamin and Rihter, Jernej and Vojakovič, Petra and Klasinc, Rok and Vintar, Anja and Toškan, Borut and Tolar, Tjaša and Verbič, Tomaž and Gutman, Maja) 2015. Smlednik Castle. - E-Monographiae Instituti Archaeologici Sloveniae 8, ZRC Publishing. Comment: aLiDAR is integrated into a research of Medieval castle. Link: <https://iza2.zrc-sazu.si/sites/default/files/smlednik.pdf>
- ŠTULAR, Benjamin, OŠTIR, Krištof, NUNINGERA, Laure in KOKALJ, Žiga 2012, Visualization of lidar-derived relief models for detection of archaeological features, Journal of Archaeological Science 39, 2012, 3354-3360.
- Comment: important methodological study in aLiDAR. Citations: WoS 48, Scopus 47, Google scholar 81. Preprint: http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Stular/YJASC_3284.pdf
- ŠTULAR, Benjamin: invited lecture Regional pottery dating: [Mittelalterarchäologie in Österreich - eine Bilanz", Atrium, Zentrum für Alte Kulturen un Burg Hasegg, Hall in Tirol, 2.-6.X.2012]. Innsbruck, 2012. [COBISS.SI-ID 35032621]
- ŠTULAR, Benjamin. The use of lidar-derived relief models in archaeological topography: the Kobarid region (Slovenia) case study. Arheološki vestnik, 2011, 62, pp. 393-432. Citations: WoS 48, Scopus 47, Google scholar 81
- Comment: an early methodological study in aLiDAR. Citations: WoS 4, Scopus 4, Google scholar 6. Link: http://av.zrc-sazu.si/pdf/62/AV_62_2011_Stular.pdf
- ŠTULAR, Benjamin: keynote speaker Lidar data and landscape archaeology: a Kobarid (Slovenia) in 4th and 6th c. AD case study: predavanje na posvetovanju "Formation et recherche pour l'interprétation archéologique des données Lidar = Training and Research on the Archaeological Interpretation of Lidar: TRAIL 2011", Parc archéologique - centre archéologique européen - Bibracte en Bourgogne, Glux-en-Glen (F) , 14.-16. mar. 2011. [COBISS.SI-ID 33236525] Comment: TRAIL is the biggest scientific Comment: an early methodological study in aLiDAR. event devoted exclusively to aLiDAR in archaeology with 100+ attendees in 2011.